
Biblioteksplan för Norbergs kommun

2024-2027

Antagen av kultur- och fritidsnämnden 2023-09-21 § 73

Innehållsförteckning

Biblioteksplan Norbergs kommun 2024-2027	1
Inledning	1
Beskrivning av kommunens biblioteksverksamhet	2
Utgångspunkter för biblioteksutveckling	3
Målbilder för biblioteksverksamheten	4
Målbilder med åtgärder	4
Samarbeten, Uppföljning och giltighetstid	6
Bibliotekslagen och referenser.....	7

Biblioteksplan Norbergs kommun 2024-2027

Inledning

Syftet med biblioteksplanen är att stärka biblioteksverksamheten, ge struktur till viktiga utvecklingsområden och tydliggöra folk- och skolbibliotekens gemensamma uppdrag.

Planen är ett styrdokument som förankrar verksamheten på politisk nivå. Den ska vara i linje med andra kommunala styrdokument och klart definiera bibliotekets uppdrag och dess roll i samhället.

Styrdokument

- Bibliotekslagen (2013:801)

En central utgångspunkt är § 2: *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.*

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

- UNESCO:s och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest
- Nationell biblioteksstrategi 2022-2025
- Regional kulturplan 2023-2026
- IFLA:s manifest om mångkulturell biblioteksverksamhet
- FN:s konvention om barnets rättigheter
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Agenda 2030
- Tillsammans för Norberg 2030
- Strategi för Norbergs folkhälsoarbete 2022-2025
- Lgr22 och Lpfö18

- Skollagen (2010:800)
- Språklagen (SFS 2009:600)
- Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724)

Bibliotekslagen ger de offentligt finansierade biblioteken en gedigen grund för att i praktiken kunna säkra och utveckla demokratin. Information ska tillgängliggöras utan inskränkningar. Det handlar om att göra ett urval av medier och arrangemang, som bidrar till att det samlade utbudet är fritt, allsidigt och angeläget för många.

Biblioteket säkerställer detta genom aktiv omvärldsbevakning, inköp och gallring. I fokus står varje människas rätt att skaffa sig kunskap och bilda sig en åsikt. Biblioteksverksamheten präglas av en öppenhet för olika perspektiv att se på världen.

Ansvar och mål

Folk- och skolbiblioteket, som tillsammans utgör Norbergs kommunbibliotek, är underordnat kommunstyrelsen, Kultur- och fritidsnämnden samt Barn- och utbildningsnämnden.

Biblioteksplanen ska följas upp vart femte år. Ansvaret för uppföljning ligger hos Kultur- och fritidsnämnden samt Barn- och utbildningsnämnden.

Biblioteksplanen bygger på programmet Tillsammans för Norberg 2030 där visionen är: *Den växande kommunen som är tillgänglig, trygg och utvecklande för alla. Mångfald är den självklara drivkraften för tillväxt och utveckling.*

Beskrivning av kommunens biblioteksverksamhet

Folkbibliotekets verksamhet riktar sig till alla kommunens invånare oberoende personens ålder, språk, utbildning, etnicitet, ekonomi, kön, politiska eller religiösa övertygelser. Biblioteket är den självklara platsen för läsning, upplevelser, inspiration, information, lyssnande, intryck, möten och dialog.

Biblioteket ligger centralt i Norberg och har öppet 30 timmar i veckan för allmänheten samt har en tidningsavdelning som är öppen ytterligare 2 timmar om dagen, en total öppetid på 40 timmar i veckan.

Norbergs kommunbibliotek är ett kombinerat folk- och skolbibliotek då skolorna saknar bibliotek i sina egna lokaler. Kommunen har anställt en bibliotekarie på 35 % som ansvarar för skolbiblioteket. Skolorna har tillgång till biblioteket med skolbibliotekarien som pedagogisk resurs för bokprat, lektioner i källkritik och bibliotekskunskap kl. 9-12 tisdag till fredag. När biblioteket är öppet för allmänheten sköter lärare och klasser sig själva. Skolbibliotekarien och lärare ska samarbeta kring läsfrämjande arbete med gemensam planering.

Tisdag till fredag kl. 9-12 är biblioteket även öppet för förskolegrupper. Bibliotekspedagogen är aktiv part i det läsfrämjande arbete som genomförs i kommunen. Biblioteket erbjuder service i form av bokdepositioner till skolor och förskolor efter önskemål. Folkbiblioteket står för kostnaderna för medieinköp, urval och packning.

Biblioteket stödjer kommunens distansstudier på högskolor och universitet genom fjärrlån av kurslitteratur och hjälp med informationssökning. Bokcirklar för vuxna får stöd i sin verksamhet.

Boende inom äldreomsorgen erbjuds anpassade medier som distribueras till användarna. Biblioteket tillhandahåller även bokdepositioner till kommunens äldreboenden.

Biblioteket erbjuder tjänsten Boken kommer till människor som på grund av sjukdom, funktionshinder eller hög ålder inte kan ta sig till biblioteket.

Via Myndigheteten för tillgängliga medier (MTM) ger biblioteket service till användare med olika funktionsnedsättningar.

Biblioteket medverkar till bredden av fritids- och kulturupplevelser i Norberg vilket är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv. Det har även en viktig roll i att erbjuda stöd till särskilt utsatta människor. Genom att stötta och vägleda till kunskap och information bidrar biblioteket till ökad hälsa hos kommuninvånarna.

I Västmanland sker ett utvidgat samarbete, Bibliotek i Västmanland, mellan folkbiblioteken i alla kommunerna. Genom samverkan stärks bibliotekens roll i regionen, vilka tillsammans utgör den största kulturinstitutionen, den som flest invånare tar del av i vardagen. Genom samverkan tillgängliggörs ett gemensamt medieutbud för hela länets invånare på lika villkor, vilket ökar både servicegrad och kvalitet. Samarbetet kräver organisation för förvaltning samt finansiering av gemensamma åtaganden.

Huvudinriktningen i samarbetet är att förvalta Bibliotek i Västmanlands gemensamma biblioteksdatasystem (Koha) samt webbplats. Även e-böcker och e-ljudböcker tillhandahålls via en gemensam plattform för folkbiblioteken i Västmanland.

Utgångspunkter för biblioteksutveckling

Folkbiblioteket har sina rötter i folkbildningen och arbetar med språkutveckling, kunskapsförmedling och livslångt lärande. Det är en betydelsefull kulturarena i det lokala samhället och det är viktigt att det fortsätter att utvecklas som en mötesplats – tillgänglig för alla kommuninvånare. Skolbiblioteket är i första hand ett pedagogiskt verktyg, inte ett fysiskt rum. Forskning visar att rätt bemannade och utrustade skolbibliotek främjar elevernas lärande.

I Norbergs kommun bor ca 5700 invånare från många olika länder och här talas ett flertal språk. Behoven av språkstimulans, mångspråkig litteratur och interkulturella möten är stora.

Det är också ett kraftfullt verktyg för relationsbyggande, över ålders-, etnicitets- och språkgränser. Med rätt förutsättningar kan biblioteksverksamheten verka för integration och inkludering i samhället.

Biblioteket är en trygg, välkomnande och icke-diskriminerande plats utan konkurrens eller trösklar. Det är av samhällsintresse att utveckla och understödja denna typ av institutioner.

Många människor står helt eller delvis utanför det digitala samhället. Den digitala utvecklingen går snabbt framåt och har blivit allt viktigare i vårt vardagliga liv. Den ”digitala klyftan” är fortfarande stor, därför är det extra viktigt att nå de som sällan eller aldrig använder sig av digital teknik.

Biblioteket har en viktig pedagogisk uppgift i att bidra till att den digitala inkluderingen ökar, vilket även stärker demokratin. Det erbjuder en stor variation av samhällsservice till invånarna och det handlar i många fall om att täcka upp för andra offentliga aktörers bristande närvaro i lokalsamhället.

Biblioteket implementerar Agenda 2030:s målbilder som en naturlig del av planering, genomförande och uppföljning i verksamheten. Detta bidrar till det hållbara informationsamhället.

Målbilder för biblioteksverksamheten

Målbild 1: Folkbiblioteket är en demokratisk och tillgänglig mötesplats

Här finns utrymme för både stillhet och studiero liksom för aktiviteter som inspirerar till bildning och kreativitet. Biblioteket som mötesplats ger fri och jämlik tillgång till kunskap och information, enligt det allmänna biblioteksväsendets uppdrag om demokrati och fri åsiktsbildning.

Åtgärder:

- Arbetet med att utveckla och modernisera bibliotekslokalen fortsätter. Detta ska anpassas efter olika målgrupper
- Biblioteket är en öppen lokal för kreativitet och skapande

Nyckeltal: Antal besökare, antal aktiviteter

Målbild 2: Biblioteksverksamheten har ett brett utbud av medier och tjänster

Medieanslaget värnas och värdesäkras samt står i paritet till låntagarnas behov och regionsamarbetet Bibliotek i Västmanland. Personer som har ett annat modersmål än svenska eller som talar något av de nationella minoritetsspråken har tillgång till anpassat material. Biblioteket arbetar aktivt med att synliggöra aktuella samhällsfrågor med hjälp av fysiska och digitala medier.

Åtgärder:

- Det digitala biblioteket synliggörs och anpassas utifrån målgrupp och via lämpliga former
- Biblioteket utformar en medieförsörjningsplan
- Arbetet med mångfald, jämställdhet, hbtqi+ och interkulturella perspektiv i bibliotekets olika tjänster och aktiviteter fortsätter
- Ett fortsatt/utvecklat samarbete med olika aktörer när det gäller programverksamhet
- Biblioteket arbetar aktivt för att främja litteraturens ställning genom t.ex. författarbesök

Nyckeltal: Medieutlån, både fysiskt och digitalt, antal arrangemang

Målbild 3: Norbergs kommun- och utbildningsbibliotek

Biblioteksverksamheten i Norberg är en infrastruktur för det livslånga lärandet och verkar utifrån människors behov av kunskap, information och bildning. Biblioteket möjliggör för kommuninvånarna att studera på högskola/universitet men ändå kunna bo kvar i Norberg. Biblioteket har en viktig pedagogisk roll i att guida i informationsflödet och stimulera till ett källkritiskt förhållningssätt.

Åtgärder:

- Fortsatt samarbete med Komvux Norra Västmanland
- Upplåta bibliotekslokalen för distansstudenter när verksamheten tillåter/vid bokade tillfällen
- Verka för bildning hos våra invånare genom att arrangera bokträffar och föreläsningar

Nyckeltal: Antal aktiviteter

Målbild 4: Öppenhet – delaktighet – samverkan

Biblioteksverksamheten präglas av öppenhet. Invånarnas idéer och behov är centrala drivkrafter för det som händer på folkbiblioteket. Dialogen med kommuninvånare pågår löpande – ibland i biblioteksrummet, ibland på andra platser. Biblioteket använder sig av medskapande metoder som utgår från användarnas behov.

Åtgärder:

- Biblioteket stödjer invånarnas delaktighet i den samtida kultur- och samhällsdebatten
- För målområdet relevant kompetensutveckling för personal

Nyckeltal: Antal aktiviteter

Målbild 5: Den lokala identiteten

Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka den lokala identiteten. Norberg har en rik kulturhistoria och ett berättararv som biblioteket arbetar aktivt för att lyfta fram – därigenom skapas förutsättningar för nutida och framtida gemensamma berättelser.

Åtgärder:

- Lyfta fram medier, material och berättelser
- Fortsätta ge lokala författare utrymme att i biblioteket möta sina läsare

Nyckeltal: Antal aktiviteter

Målbild 6: Tillgänglighet för alla

Biblioteksverksamheten är tillgänglig för alla. Lokalerna och bibliotekets service är anpassade och tillgängliga för personer med funktionsvariation. Biblioteket har metoder för att erbjuda medier och tjänster till personer som inte kan ta sig till biblioteket, detta genom Boken kommer och tillhandahållande av tillgängliga medier för personer med funktionsvariation.

Åtgärder:

- Utökad samverkan med föreningslivet och initiera ett sektorövergripande samarbete kring biblioteksservice till äldre och personer med funktionsvariation
- Verka för att synliggöra tillgängliga tjänster

Nyckeltal: Antal aktiviteter och arrangemang

Målbild 7: Skolbiblioteksverksamheten har en större roll i elevernas kunskapsutveckling

Den gemensamma verksamhetsplanen revideras varje år. Biblioteket ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. I verksamheten ingår att väcka läslust, fantasi och nyfikenhet hos elever och lärare, t.ex. genom bokprat och författarbesök. Centralt för skolbiblioteksverksamheten är MIK, medie- och informationskunnighet som bidrar till att eleverna lär sig hitta, kritiskt granska, tolka och värdera information.

Åtgärder:

- Skolbibliotekarien deltar i skolans planeringsmöten: 1 planeringsträff per stadie och termin
- Skolorna och folkbiblioteket samverkar kring inköpsstöd av litteratur, läsfrämjande och MIK

Nyckeltal: Antal klassbesök och aktiviteter

Målbild 8: Folkbiblioteket och förskolan samverkar i läsfrämjande insatser

Bibliotek och förskolan samverkar i olika läsfrämjande satsningar som gagnar barns språkutveckling.

Åtgärder:

- Pärlan, barnens rullande bibliotek, är en resurs för ett kreativt möte med förskoleelever och pedagoger
- Biblioteket kallar till träffar med förskolans personal för gemensam planering av läsfrämjande arbete minst 2 ggr/termin
- Biblioteket bjuder in förskolorna att besöka biblioteket varje termin

Nyckeltal: Antal träffar och aktiviteter

Målbild 9: Alla har tillgång till ett språk

Bibliotekets lässtimulerande arbete börjar i tidig ålder via vårdnadshavare och andra vuxna i barnens närhet. Extra fokus ägnas åt bibliotekslagens prioriterade grupper.

Åtgärder:

- Information till vårdnadshavare om läsningens betydelse för språkutveckling
- Läsfrämjande aktiviteter för barn, unga och deras vårdnadshavare
- Pärlan, barnens rullande bibliotek, möjliggör möten med barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden

Nyckeltal: Antal träffar, aktiviteter

Målbild 10: Digital delaktighet

Biblioteket har en nyckelroll när det gäller att öka medborgarnas kunskaper om digitala samhällstjänster och att värna den demokratiska rättigheten till information och kunskap. Detta då de förändrade medievänorna kräver en ökad förmåga till källkritik och kritiskt analyserande.

Biblioteket är beroende av en bra IT-infrastruktur.

Åtgärder:

- IT-hjälp, personlig handledning
- Synliggöra bibliotekets e-tjänster
- Hjälpl med bibliotekets databaser och webbplats
- Fri tillgång till datorer, wifi, skrivare och scanner
- Utlåning av surfplattor till seniorer

Nyckeltal: Antal aktiviteter

Samarbeten

Folkbiblioteket:

- Ingår i *Kultur- och fritid* med gemensam verksamhetsplanering.
- Utvecklar ett samarbete med *sociala sektorn* i kommunen, bl.a. kring IT-hjälp till seniorer och brukare inom LSS.
- Genomför läsfrämjande planering tillsammans med *Norbergs förskolor*. Biblioteket bidrar med fortbildning för förskolepersonal i barnlitteratur.
- Samarbetar med *Komvux Norra Västmanland* genom att upplåta en lokal i biblioteket till Studie- och yrkesvägledare.
- Medverkar i arbetsgrupp kring *Familjecentralen*, som är ett samarbete mellan Region Västmanland, Svenska kyrkan och Norbergs kommun. Bibliotekspedagogen deltar regelbundet i träffar med barn- och föräldragrupper.
- Samarbetar med *Region Västmanland* och BVC genom distribution av en gåvobok till alla barn som föds i Norberg.
- Samarbetar med ett flertal *lokala föreningar*, t.ex. Kvinnoakademin i Norberg (bokcirklar och kulturkvällar) och Naturskyddsföreningen (Naturkalaset).
- Ingår i *Bibliotek i Västmanland*.

Uppföljning och giltighetstid

Ansvar för uppföljning av biblioteksplanen ligger på Kultur- och fritidsnämnden samt Barn- och utbildningsnämnden. Biblioteksplanen antas av Kultur- och fritidsnämnden och gäller för åren 2024-2027. Planen kan komma att revideras under denna period.

Bibliotekslagen (2013:801)

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknuter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknötning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Lag (2017:768).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.